

konstaterar Ramel.

Företagen anpassade sig till skattelagstiftningen. Skattelagarna premierade nyinvesteringar, vilket fick som konsekvens att företagen i många fall investerade sig in i räntefällor av gigantiska slag.

Konstnärliga intressen

Pojken i dörren är en mycket läsvärd bok

och bör finna en bred publik. Stig Ramel har haft ett omväxlande yrkesliv och har många intressen därutöver. Detta gör att hans memoarer blivit en synnerligen spännande läsning. I detta specialisternas tidevarv är det välgörande att möta ett "styrelseproffs" som förenar humanistiska och konstnärliga intressen med sitt yrkesarbete.

HANS ZETTERMARK:

BRA OCH DÅLIGT OM BALKAN

Det finns ett Europa utanför vårt "närområde" och vid sidan av Bryssel. Exempelvis Centraleuropa, vars historia under århundraden - och de senaste åren - varit såväl växlingsrik som komplicerad, samt haft stort inflytande på resten av kontinenten. Sålunda kastade jag mig över Nicolaus Rockbergers *Centraleuropas renässans, Från Habsburg till Visegrád* med stort intresse. Tyvärr blev jag besviken. Ett antal invändningar kan resas mot denna skrift - som gärna kunde betitlas "Habsburgs historia, Från början till nutiden" emedan det främst är en snabb genomgång av det habsburgska centraleuropas historia. Författarens tes tycks vara att det mesta hade varit bra om bara Habsburg-imperiet funnits kvar, samt att kulturklyftan mellan öst och väst (-kristenheten) är oöverbyggbar.

Centraleuropas renässans, Från Habsburg till Visegrád, av Nicolaus Rockberger, SNS Förlag, 1994. *Serber och kroater i historien*, av Arvid Fredborg, Atlantis, 1994.

Filosofie doktor Rockberger presenteras på bokens baksida som "...Sveriges främste kännare av huset Habsburgs växlingsrika historia." Huruvida så är fallet undandrar sig undertecknads bedömning. Den gode doktorn synes dock vara en stor beundrare av sagda hus. Det är nu inte fel att ha sympatier för något - hellre det än att vara neutral och likgiltig - men ett visst mått av kritiskt sinnelag torde man kunna kräva av en disputerad historiker.

Fikonlövsartad brasklapp

Tyvärr genomsyras hela verket av en sorts partiskhet som skulle få en sportreporter under pågående VM-match att verka tillbakalutad. Genomgående är kristna ädla - om de står mot usla muslimer, katoliker tappra - om de stor mot fega ortodoxa, och protestanter av det rätta virket - om de står mot den katolska ligan.

Inte blir det bättre av den närmast fikonlövsartade brasklappen som ges i

fördet (sid 8). Där hävdar Rockberger att han "För att ge liv åt framställningen... ibland använt språkbruk som belyser hur de centraleuropeiska folken på den tiden såg på sig själva och omvärlden... för att försöka återge något av den tidens tanke-sätt och stämningar i Centraleuropa. I detta språkbruk ligger naturligtvis inte någon värdering av till exempel dagens turkar." Man frågar sig vilken "tid" som avses med tanke på att "språkbruket" förekommer i alla kapitel. Det hade varit smakligare om författaren öppet deklarerat sina värderingar.

Försvagande adjektiv

Språkligt är Rockbergers bok ingen njutning. Är det hela månne ett överdrivet försök att skriva "populärt"? Jag skall inte trötta er med alla exempel på försvagande adjektiv och svepande omdömen som stör läsningen, men lita på att de är legio.

Boken är en "omskrivning och utvidgning" av Rockbergers *Renässans för Centraleuropa* från 1991. Tyvärr framstår framförallt det sista kapitlet som tillkommet i efterhand, utan sammanhang med resten av boken. Om läsaren redan innehar ett exemplar av den äldre boken, så bläddra först igenom det nyare för att se om komplementen är tillräckligt givande.

Fortsatta studier

Frånvaron av en seriös analys i refererandet gör att Rockbergers bok inte känns så angelägen som den borde. Förmodligen kan den därför inte fullt ut "...bidra med kunskap, som kan vara till nytta när man idag skall göra bedöm-

ningar av ländernas ekonomiska och politiska framtid" eller "... komma till användning i såväl utbildningssyfte som affärssammanhang." Däremot vill jag instämma med författaren: "Förhoppningsvis kan boken även stimulera till fortsatta studier om Centraleuropa och dess rika historia och kultur." Således noteras den rejäla källförteckningen, personregistret och kartorna med glädje, även om hänvisningar och notapparater saknas.

Kulturgränsernas betydelse

"Fortsatta studier", med fokus på det tyvärr så aktuella Balkan, kan med fördel ägnas åt Arvid Fredborgs *Serber och kroater i historien*. Fredborgs verk är mer gediget både till form och innehåll. Visserligen sticker inte heller Fredborg under stol med var han har sina huvudsakliga sympatier, men alla serber är inte dåliga och alla kroater är inte nobla. Emellertid finns även här känslan av att författaren tar något mer lätt på uppgiften om övergrepp, om de begåtts av dem som ligger honom närmare om hjärtat. Även Fredborg betonar kulturgränsens betydelse, men menar att serberna närmast är miljöskadade av ottomanskt och annat främmande välde och således inte av naturen illasinnade. Även han anfäktas av en viss Habsburg-nostalgi.

Skönt språk

Den gamle korrespondenten skriver en njutbar svenska - och det känns som att läsa en god portion skönlitteratur. Framställningen lättas upp av de små stråken av egna mellankrigstida upple-

velser. Den vinner även på att den är mer koncentrerad till ämnesvalet än Rockbergers, samtidigt som den är dubbelt så omfattande. Fredborgs bok är helt enkelt inte "tunn". Det hade dock inte skadat med en riktig källförteckning eller litteraturhänvisningar för vidare studier - även Fredborg är filosofie doktor i historia - rentav noter till texten. Utformningen och de många, bra, kartorna gör också att Fredborgs bok pryder sin plats i den historie- och säkerhetspolitiskt intresserades bibliotek.

Om du vill tillbringa ett par timmar i sällskap med en god bok, och samtidigt börja försöka förstå lite grand av bak-

grunden till vad som sker i det forna Jugoslavien - och varför - så rekommenderas *Serber och kroater i historien*. Vill du få en snabb översikt av och en kort introduktion till det före detta habsburgska centraleuropas historia, kan du läsa *Centraleuropas renässans* - med några nypor salt. För båda böckerna gäller att du bör läsa med kritiskt sinnelag och vara medveten om att det inte är någon definitiv sanning som läggs fram. Å andra sidan torde det vara omöjligt att finna en sådan - i synnerhet beträffande dessa inte helt okomplicerade områden av vår världsdal.